

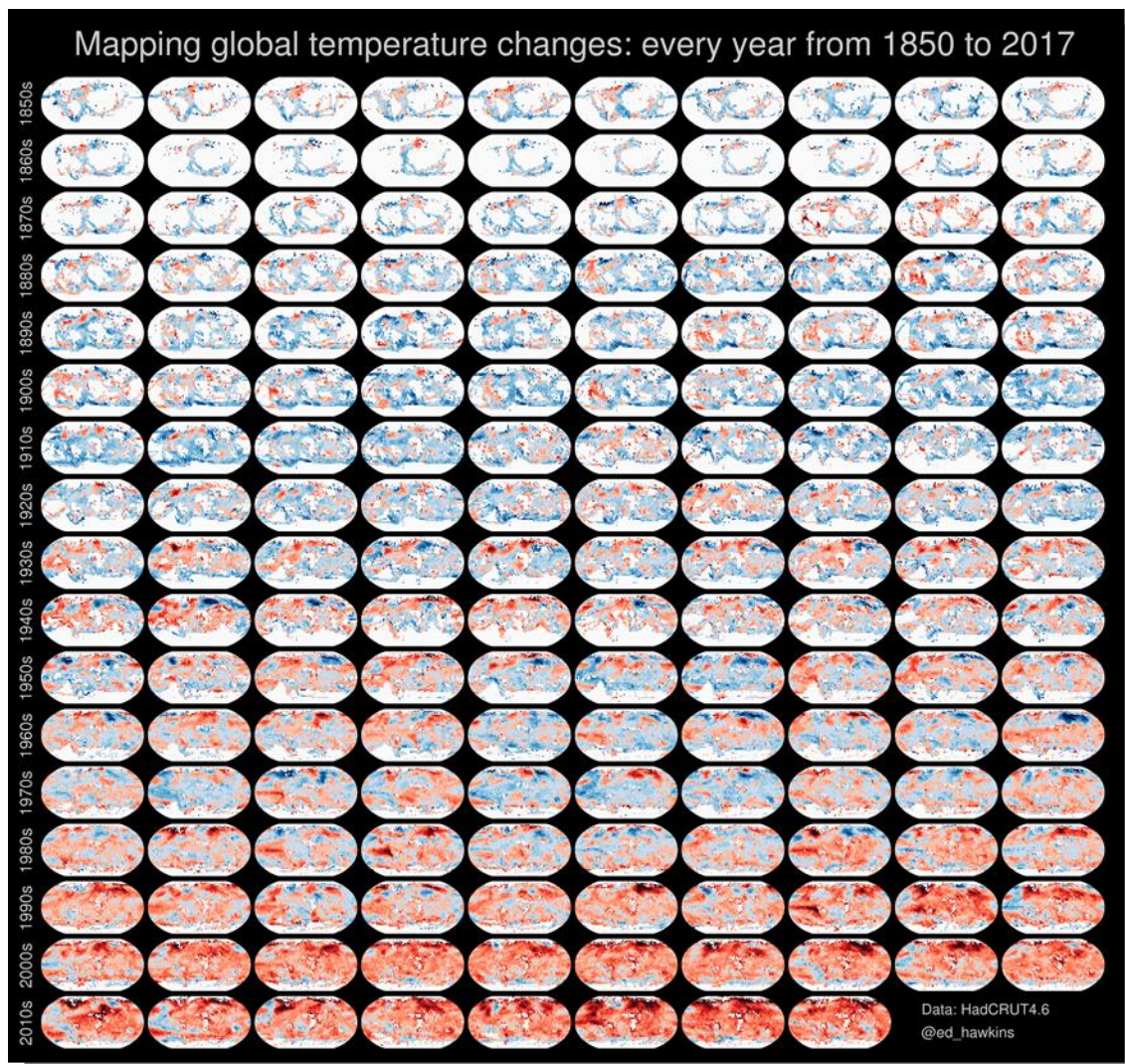
Verslag themacafé GroenLinks "energietransitie en eerlijk delen" d.d. 11 december 2018.

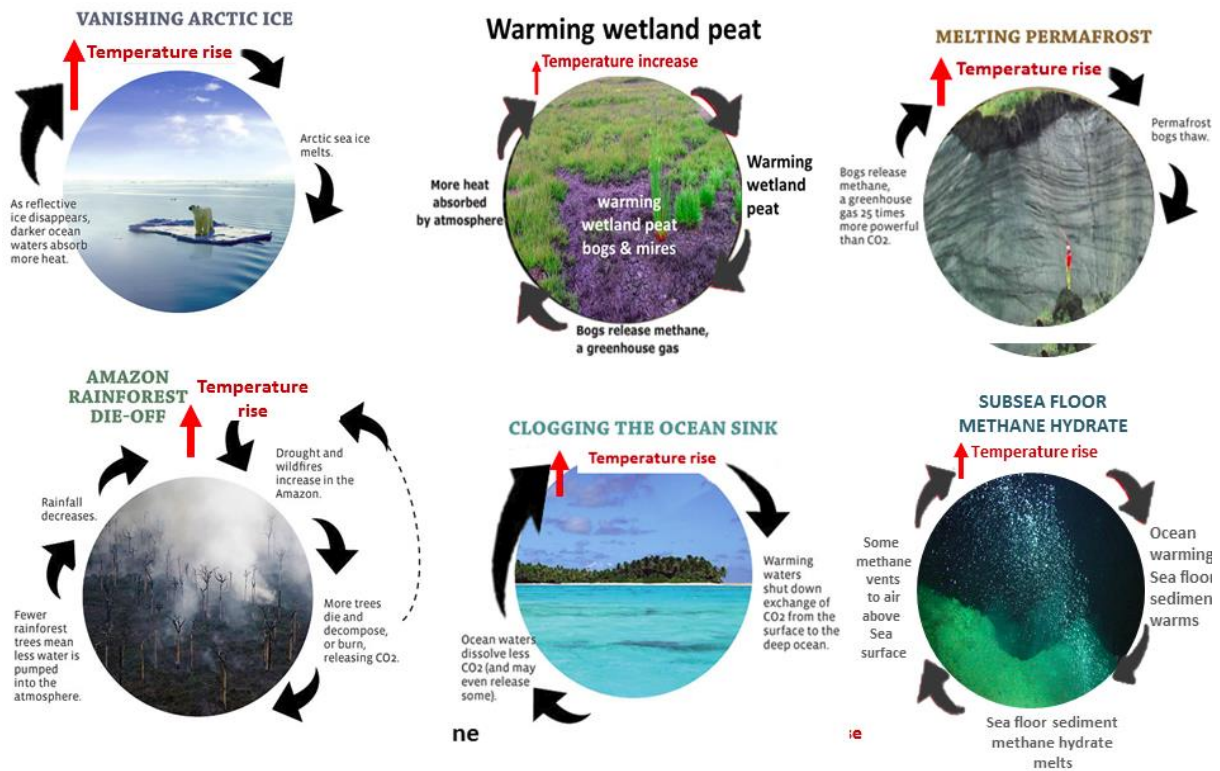
Het thema van de avond werd ingeleid door Thijs de la Court, Thijs de la Court ondersteunt lokale overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven bij hun activiteiten op het vlak van duurzaamheid. Werkt voor Klimaatverbond Nederland. Hij was 8 jaar wethouder voor GroenLinks in de gemeente Lochem, was algemeen secretaris van het Gelders Energie Akkoord en is nu voorzitter Wijk van de Toekomst van het Gelders Energie Akkoord en Bestuurder van Energie Samen en daarnaast in zijn eigen plaats Lochem actief betrokken bij de energietransitie.

1. Achtergrond/urgentie

Aan de urgentie om de klimaatverandering te stoppen kan niet langer getwijfeld worden, aldus Thijs de la Court. En dat gebeurt ook steeds minder, de tijd van de klimaatsceptici is wel voorbij.

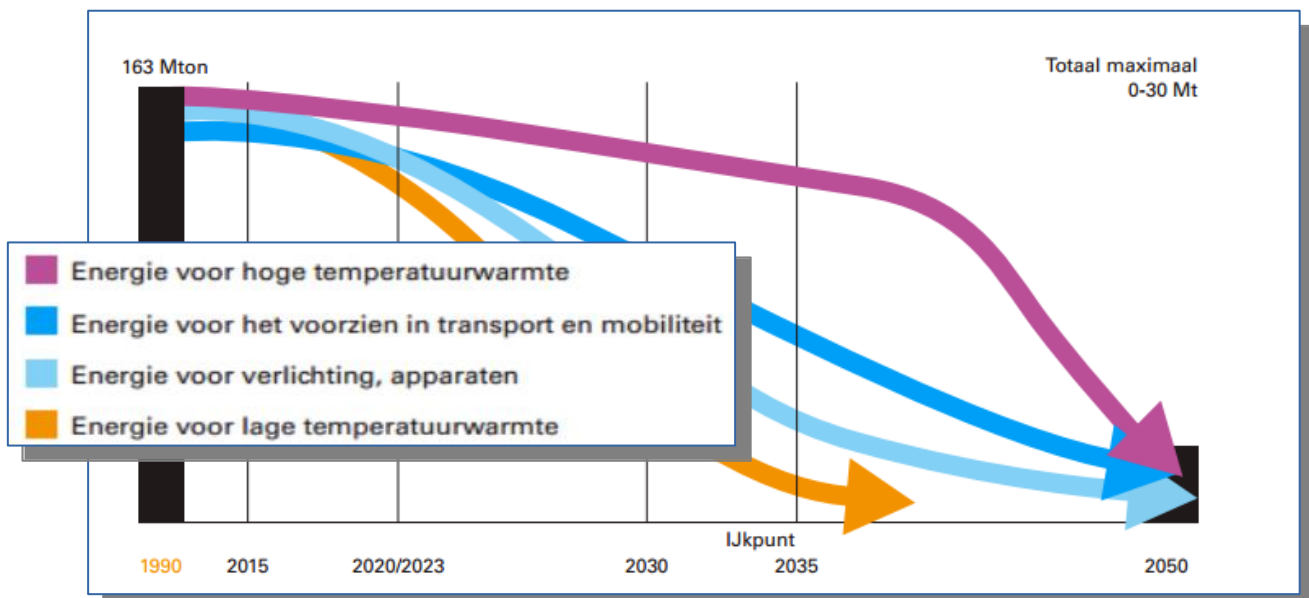
Er zijn veeleer aanwijzingen bij gekomen dat het probleem nog nijpender is: we ontdekken allerlei positieve feedback mechanismen die de opwarming van de aarde zullen versnellen zoals veengronden die hun er in opgeslagen CO2 loslaten door verdroging, permafrost dat zijn CO2 verliest door opwarming, een verstoring van de Noord-Atlantische Oscillatie waardoor het weer in onze streken steeds extremer zal worden, de grote voorraad methaan in de diepzee die door opwarming naar boven kan komen. Er is dus geen tijd te verliezen we moeten er alles aan doen om het klimaat niet meer dan 1,5 graden te laten stijgen en daarvoor is een heftig ingrijpen noodzakelijk volgens de laatste rapporten van het IPCC.

2. De Snelheden in de transitiepaden

De transitie naar een nagenoeg energieneutrale samenleving vereist maatregelen op veel verschillende gebieden, waarbij ook de snelheid waarmee die transitie mogelijk is per gebied verschillend is. Onderstaand schema geeft daarvan een beeld:

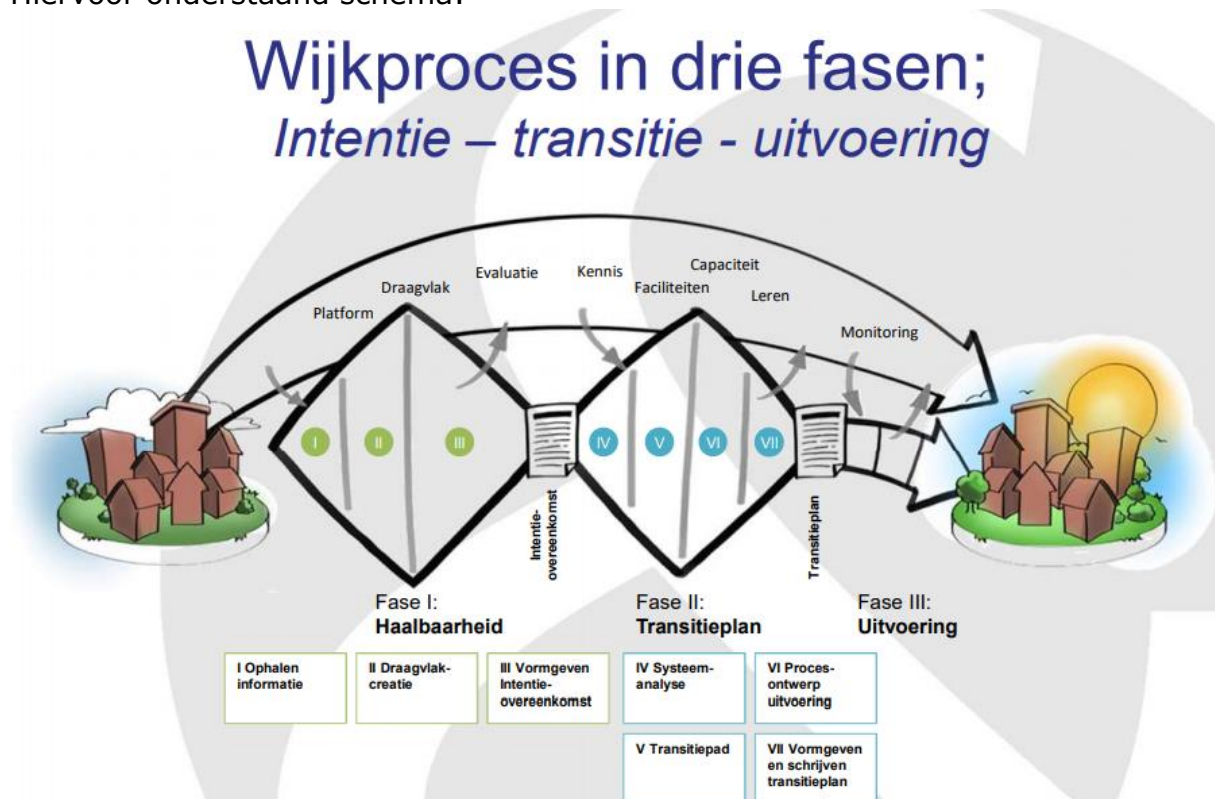
De bovenste, paarse lijn, betreft vooral industrie waarbij hoge temperaturen noodzakelijk zijn om het productieproces te laten plaatsvinden, zoals hoogovens, maar ook emalleringbedrijven. De gele lijn, energie nodig voor warmte, is relatief het gemakkelijkste om aan te pakken.

De verschillende lijnen lopen min of meer parallel met de verschillende belangengroepen aan de klimaattafels. Dat betekent ook dat elke groep er

belang bij heeft dat de andere groepen de klimaatneutraal doelstelling zo snel mogelijk bereiken. Als immers de industrie, als grootste energieslurper, zijn best maar zou doen dan hoeven de wijken veel minder snel van het gas afgekoppeld te worden! Op zich klopt deze redenering wel, zegt Thijs, maar het heeft weinig zin deze discussie te voeren; we zullen allemaal in 2035 energieneutraal moeten zijn.

3. Wijkprocessen

We concentreren ons vanavond op het energieneutraal maken van onze woonomgeving en dat lijkt het best mogelijk aan te pakken op wijkniveau. Dat betekent op weg naar gasvrije wijken!
Hiervoor onderstaand schema:

Fase 1 haalbaarheid

Onderzoek, gesprekken met bewoners, zoeken van draagvlak uitlopend op een gezamenlijke intentieovereenkomst.

Fase 2 transitieplan

Het volledig uitwerken van een plan en de nodige financiering zeker stellen

Fase 3 uitvoering

Thijs geeft aan dat de praktijk laat zien dat fase 1 en 2 wel een drietal jaren in beslag neemt.

Voor de uitvoering is gemiddeld wel 10 tot 15 jaar nodig

Dat betekent dat we in Doetinchem nu moeten beginnen!

Ondanks de bewering van onze huidige regering de meest groene regering te zijn die er ooit geweest is, zijn de omstandigheden om tot een transitie te komen

politiek nog onvoldoende uitgewerkt. Maar als we nu de transitie in de wijken gaan voorbereiden en de bewoners meekrijgen in de overtuiging dat de transitie noodzakelijk is zal er over drie jaar een politieke situatie bestaan die voor een rechtvaardige transitie wel gunstig is!

Vraag: is het niet evengoed mogelijk, in de nabije toekomst, om gas te vervangen door waterstof zodat de bestaande infrastructuur van de gasleidingen daarvoor ingezet kan worden en een belangrijk deel van het transitieprobleem wordt opgelost?

Thijs: een tweetal aantekeningen

- Waterstofgas moet geproduceerd worden, momenteel wordt dit nog vnl. gedaan met grijze energie.
- Waterstofgas zal hard nodig zijn voor industrie met bedrijfsprocessen waar hoge temperaturen bij nodig zijn, daarvoor is nog geen alternatief. Verder is het nodig voor verschillende chemische processen zoals de productie van kunstmest en het zal als alternatief ingezet moeten worden bij huizen (bijvoorbeeld monumenten) die onvoldoende te isoleren zijn en dus niet zonder zo'n warmtebron kunnen.

4. Kansen/vraagstukken

Inkomen, arbeid, verdelingsvragen

- Energiebesparing voor de rijken?
- Arbeid, wijkeconomie
- Collectieve uitvoering
- Financiële ontzorging
- Technische ontzorging

Energieleverantie: van wie?

- Dilemma's leverantie duurzame energie/warmte
- Klimaatakkoord: >50% in lokaal eigendom
- Wind, zon, warmte, hoe zorg je dat lokaal rendement lokaal blijft?

Organisatie, rol gemeente

- Regie
- Speelveld
- Regels
- Borging
- Kwaliteit

Proces, participatieladder

- Wijkaanpak
- Sociaal proces
- Collectief ontwerp
- Agenda-setting van onder op
- Gedragen wijkplan, wie beslist?
- Wijkeconomie

Dit laatste onderdeel wordt besproken in vier werkgroepen die na afloop van de centrale presentatie aan het werk gaan met de volgende opdrachten:

werkgroep 1 **Energie en Armoede**

Doelstelling is om in 2030 de gebouwde omgeving van Doetinchem naar energieneutraal te brengen, dus aardgasvrij en voorzien van duurzame warmte/elektriciteitsvoorziening

- 1. Hoe gaan we deze doelstelling bereiken zonder dat de inkomensverschillen tussen de inwoners van deze gemeente groter worden. Of anders gezegd: hoe zorgen we ervoor dat het inkomen van een bewoner geen belemmering kan zijn om zijn woning energieneutraal te maken.**
- 2. Wat is de rol van de gemeente in deze aanpak? Bv in termen van een concreet actieplan.**
- 3. Met wie moet die rol samen worden opgepakt?**
- 4. Wat doen we om te zorgen dat deze acties worden ingezet?**

Verslag van de discussie

Op de bovenstaande vragen wordt het volgende voorstel geformuleerd:

Met een duurzaamheidspakket. Door externe financier waar de investering aan terug wordt betaald door de besparingen die verkregen wordt. Voor koopwoningen kan de gemeente/provincie kunnen zorgen voor een startkapitaal (vanuit de vrijgekomen NUON gelden (vanuit de provincie beschikbaar stellen van financiering (4 miljard))). Ook een hypotheek met een duurzaamheidsclausule is een van de opties. Voor huurwoningen een huurverhoging deels met een vergoeding en deels wordt bespaard op de energiekosten. De woningstichting gaat met inwoners om tafel voor participatie en acceptatie van de nut en noodzaak van energiebesparing en opwekking. Een particulier is zelf verantwoordelijk voor het investeren in energiebesparing en opwekking. Mensen moeten het vertrouwen. De gemeente moet duidelijk zijn over de gekozen lijn. Te weinig mensen is een capaciteitsprobleem wat vraagt om investeringen en financiering vanuit energiebesparing. De gemeente dient te faciliteren en te organiseren op een laag mogelijk niveau. Een groot gevaar is energiearmoede", het niet kunnen betalen van de energiekosten. De gemeente/provincie kunnen voor financiers als een soort van belegging met rente maar zonder winstbeooging.

- Meer mensen aannemen uit besparingsfonds;*
- Informeren van mensen vanuit energieloket/AGEM;*

Gebruikers ook gedeelte van het rendement gunnen

werkgroep 2 **Duurzame energieopwekking**

Wordt de toekomstige energieleverantie overgelaten aan de markt of brengen we die in handen van de gemeenschap (bijvoorbeeld in coöperaties) of wordt het een taak van de overheid?

- 1. Natuurlijk moeten die energieneutrale wijken ook van duurzame energie worden voorzien. Wat zijn de belangrijkste energiebronnen in 2030 (warmte/elektriciteit) en waar komt dat vandaan?**
- 2. Doetinchem produceert nog maar nauwelijks duurzame energie. Als de productie gaat groeien, van wie moeten de installaties dan zijn?**
- 3. In de hoofdlijnen van het Klimaatakkoord wordt afgesproken dat 50% of meer van de productiemiddelen voor energieopwekking in lokaal eigendom moeten zijn. Hoe gaat de Doetinchemse samenleving dat organiseren?**

Verslag van de discussie:

Algemeen.

Men koos in de groep uiteindelijk voor coöperatieve vormen. De (landelijke) overheden dienen hierin het juridische kader aan te geven.

Al gauw ga je dan zien dat er een cluster aan coöperaties gaat ontstaan; een soort lokale / provinciale / landelijke energiemaatschappij.

Vraag 01.

Naast zonnepanelen en eventueel windmolens kwam men uit op aardwarmte / warmteopslag centraal in wijken. Kleine, wijkgerichte energiemaatschappijtjes.

Vraag 02.

Coöperatieve vormen onder de paraplu van bv de Agem. Wettelijke juridische eenduidigheid.

Vraag 03.

Komen ook hier terecht bij de richting die is aangegeven bij vraag 2.

werkgroep 3 **Organisatie**

Hoe pakken we de organisatie van de energietransitie aan? Is dat een taak van de gemeenschap, de politiek of laten we dit over aan de markt en heeft de overheid alleen een stimulerende en faciliterende taak?

- 1. Kan de markt van aannemers en installateurs die uitdaging van de energietransitie in Doetinchem wel aan (bijna 26.000 woningen, daarnaast nog groot aantal bedrijfspanden, winkels voor einde 2030 naar energieneutraal brengen)?**
- 2. Als de huidige werkwijze problematisch is om de uitdaging aan te kunnen, wat zijn dat logische stappen om te zorgen dat het wél kan?**
- 3. Wat zijn de belangrijkste stappen die de gemeente moet zetten om, met de partners in en rond Doetinchem, te zorgen dat de uitvoering ook 'uitvoerbaar' is?**

Verslag van de discussie

Vraag 1: Kan de markt van aannemers en installateurs de uitdaging van de energietransitie in Doetinchem wel aan?

Antw.: Nee, er zijn waarschijnlijk veel te weinig handjes(werkkrachten) om die uitdaging met succes aan te gaan. Er is dus in ieder geval beleid nodig om voldoende werkkrachten te organiseren en op te leiden.

Vraag 2: Als de huidige werkwijze problematisch is om de uitdaging aan te kunnen, wat zijn dan logische stappen om dat wel te kunnen?

Antw.: Samenwerking Overheid en bedrijfsleven in bv. Een Regionaal kennisontwikkelingscentrum met als opdracht om werkkrachten te mobiliseren en kennis te organiseren. Zo zal er, veel meer dan nu het geval is, kant en klaar uit de fabriek moeten worden geleverd.

Vraag 3: Wat zijn de belangrijkste stappen, die de gemeente moet zetten om er samen met de partners voor te zorgen, dat alles wel uitvoerbaar is?

Antw.: Barrières slopen dmv wetgeving, Opleidingswegen aanleggen, Voorlichting niet alleen voor klanten, maar ook voor bedrijven. Kortom organiseer dat kennisontwikkelingscentrum samen met de markt, het onderwijs en de "First movers" dus de vroege klanten. En zorg aan alle kanten voor geld (voor onderwijs, leningen enz.)

werkgroep 4 **Participatie**

Hoe betrekken we bewoners bij het energieneutraal maken van hun eigen huizen? Geven we voorlichting en faciliteiten en een deadline waarbinnen e.e.a. geregeld moet zijn? Of maken we gebruik van onze wijkteams en gaan wijk-gewijs in co creatie met de bewoners werken aan een energieneutrale wijk.

- 1. Op welke trede(n) van de participatieladder moeten we staan om van de energietransitie in Doetinchemse wijken en dorpen een succes te maken?**
- 2. Wie zijn daarin de belangrijkste spelers? Dus wie zitten dan aan tafel?**
- 3. Wat hebben deze partijen nodig om snel rendement te halen?**
- 4. Wat is de rol van de gemeente Doetinchem in dit proces? Kunnen jullie uitdiepen welk initiatief de gemeente zou kunnen nemen om deze processen te versnellen en van goede kwaliteit te voorzien?**

Verslag van de discussie:

1. Allereerst de overweging of het hier niet gaat over een zo zwaar, ingewikkeld en urgent probleem dat het beter is om de maatregelen maar op te leggen. Het organiseren van participatie gaat zoveel tijd kosten dat we die wellicht niet hebben. Democratie is voor dit vraagstuk een te traag proces.

Tegenwerping: principieel; we zijn een democratische partij, we willen dat burgers kunnen meedenken en beslissen over zaken die voor hen van belang zijn. Dus dat geldt ook hiervoor

Praktisch; als we mensen niet meenemen organiseren we tegenstand, gele hesjes, en mislukt de hele transitie met alle gevolgen van dien.

Dus we kiezen voor optimale participatie, De hoogste trede op de participatieladder.

2. Betrokken moeten worden allereerst de bewoners, Sité als belangrijkste woningbouwvereniging, mogelijk andere eigenaren van woningcomplexen zoals pensioenfondsen,

3. voor een rendement is nodig dat alle bewoners van een wijk meedoen of minstens bereid zijn om aan de uitkomsten van het proces mee te werken.

Daarnaast is het nodig te kunnen beschikken over voldoende knowhow, financiële kennis en mogelijkheden

4. Taak van de gemeente is om iedereen wakker te maken, zorgen dat iedereen ook echt betrokken wordt. Dat is meer dan het organiseren van bijeenkomsten waar mensen voorlichting krijgen. Ook zij die in eerste instantie niet mee willen doen moeten betrokken worden. Niet meedoen aan dit proces moet alleen kunnen als je je daar werkelijk niet mee wilt bemoeien maar wel bereid bent de

consequenties te accepteren (zoals verbouwingen e.d.)

Dat betrekken vereist vaardigheden als van opbouwwerkers. Daarom lijkt het goed om in Doetinchem gebruik te maken van buurtplein, dat betekent wel extra scholing en extra mankracht.

Van belang is dat ook de gemeente inziet dat een hoge participatiegraad in dit proces cruciaal is en dat daarvoor niet karig gedaan kan worden met extra middelen.

Rond kwart over tien wordt de avond afgesloten met dankzegging aan Thijs voor zijn bevlogen inbreng. Afsproken wordt dat dit verslag, inclusief de verslagen van de verschillende werkgroepen, op de site van GroenLinks Doetinchem gepubliceerd wordt zodat een ieder dit nog eens in kan zien.